УДК 336.717.16

Пересічанська А. С.

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ВИЗНАЧЕННЯ КРИТЕРІЇВ ПЕРВІСНОГО ВИЗНАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Анотація. На основі аналізу національних та міжнародних стандартів було визначено основні критерії первісного визнання основних засобів, що належать комерційним банкам, та виділено основні елементи, що входять до складу первісної вартості.

Аннотация. На основе анализа национальных и международных стандартов были определены основные критерии первичного признания основных средств, которые принадлежат коммерческим банкам, а также выделены основные элементы, которые входят в состав первичной стоимости.

Annotation. Basing on the analysis of national and international standards the key criteria of initial recognition of the assets belonging to the commercial banks are determined, as well as the basic elements, included in their initial cost are defined.

Ключові слова: основні засоби, первісна вартість, комерційні банки, критерії визнання.

Основні засоби є матеріально-технічною основою функціонування будь-якої організації чи підприємства, в тому числі і фінансово-кредитних установ. Тому ведення достовірного обліку сприятиме підвищенню ефективності контролю за їх станом, стимулюванню відновлення основних засобів, що, в свою чергу, дозволить надавати актуальну інформацію щодо методів та способів використання основних засобів та джерел їх відтворення. Але початковим етапом введення основних засобів в експлуатацію є їх визнання, достовірність якого може суттєво впливати на подальшу ефективність використання даних об'єктів.

Питанням щодо визначення основних критеріїв визнання основних засобів займалися такі науковці, як Литвин Н. Б., Глєбова Н. В., Стиренко Л. М., Кіндрацька Л. М. та багато інших, але в працях зазначених вчених не подається чіткої класифікації даних критеріїв відповідно до національних та міжнародних стандартів обліку, особливо в умовах непостійності саме українського законодавства.

Метою даної статті є виділення критеріальних ознак, за якими визнаються основні засоби саме комерційних банків відповідно до діючих стандартів бухгалтерського обліку та інших нормативно-правових актів.

Відповідно до зазначеної мети можна виділити такі завдання: проаналізувати нормативно-правові акти та стандарти, що регулюють облік основних засобів банків, та виділити основні критерії їх первісного визнання.

Об'єктом дослідження в даній роботі виступають основні засоби комерційних банків, що безпосередньо використовуються ними при здійсненні своєї діяльності, а предметом – критерії, за якими відбувається первинне визнання основних засобів банків.

Основні засоби – матеріальні активи, які банк утримує з метою використання їх у процесі своєї діяльності, надання послуг, здавання в лізинг (оренду) іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [1].

Зазначимо, що питання визнання, оцінки та обліку основних засобів регулюються такими міжнародними та національними нормативно-правовими актами [2]:

МСБО 16 "Основні засоби";
МСБО 36 "Зменшення корисності активів";
МСБО 40 "Інвестиційна нерухомість";
МСФЗ 3 "Об'єднання бізнесу";
МСФЗ 5 "Непоточні активи, утримувані для продажу, і припинена діяльність";
П(С)БО 7 "Основні засоби";
Інструкція "З бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України" та ін.

Об'єкт основних засобів або ж нематеріальний актив визнається активом за умов, що наведені в таблиці [1; 3; 4].

Таблиця

Умови визнання необоротних активів

Стандарт бухгалтерського обліку	Умови визнання
МСБО 16 "Основні засоби"	якщо існує ймовірність, що майбутні економічні вигоди, пов'язані

© Пересічанська А. С., 2013

	з об'єктом, надійдуть до суб'єкта господарювання; собівартість об'єкта можна достовірно оцінити
П(С)БО 7 "Основні засоби"	якщо існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди від його використання; вартість його може бути достовірно визначена
Інструкція "З бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України"	якщо є імовірність одержання майбутніх економічних вигод, пов'язаних з його використанням; його вартість може бути достовірно визначена

Як бачимо, національне трактування первинних критеріїв визнання повністю дублює міжнародні стандарти, що є позитивним напрямом зближення принципів і способів ведення обліку в Україні та за кордоном.

Придбані (створені) основні засоби та нематеріальні активи визнаються за первісною вартістю (П(С)БО 7 та П(С)БО 8) або ж за собівартістю (МСБО 16) за статтями, що подані на схемі (рисунок) [1; 3; 4].

Подані дані свідчать про більшу конкретизацію статей первісної вартості в українському законодавстві порівняно з МСБО. Але при цьому загальний зміст розкритої інформації залишається тотожним, тож суттєвої різниці в зазначених трактуваннях немає.

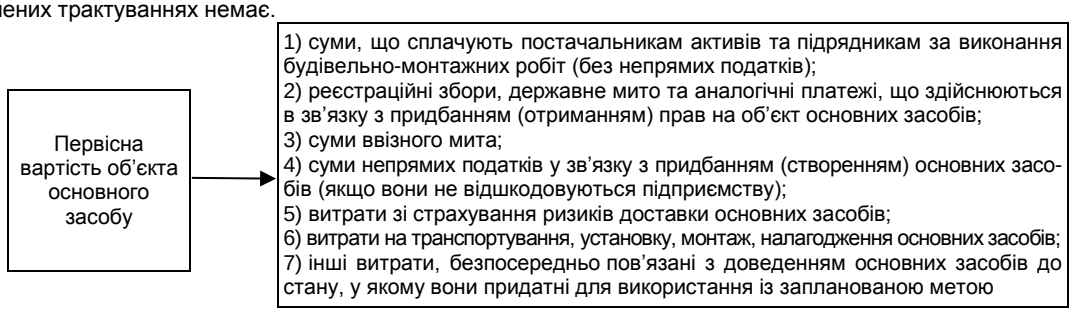

Рис. **Структура первісної вартості основного засобу**

Основні засоби можуть бути придбані як за національну, так і іноземну валюту. Придбання основних засобів за національну валюту відображається в бухгалтерському обліку такими проведеннями [2; 5]:

Передоплата:

Д-т 3510 Дебіторська заборгованість з придбання активів;

К-т Рахунки для обліку грошових коштів, поточні рахунки.

Капітальні інвестиції за не введеними в експлуатацію основними засобами та нематеріальними активами:

Д-т Рахунки для обліку незавершених капітальних інвестицій;

К-т 3510 Дебіторська заборгованість з придбання активів.

Визнання основних засобів і нематеріальних активів у балансі банку:

Д-т Рахунки для обліку основних засобів і нематеріальних активів;

К-т 3510 Дебіторська заборгованість з придбання активів або рахунки незавершених капітальних інвестицій.

Якщо придбання основних засобів і нематеріальних активів здійснюється за іноземну валюту, то в обліку ці операції відображають таким чином:

Передоплата:

Д-т 3510 Дебіторська заборгованість з придбання активів;

К-т 1500 Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках, – на суму в іноземній валюті.

Визнання необоротних активів у балансі банку:

а) Д-т 3800 Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів;

К-т 3510 Дебіторська заборгованість з придбання активів – на суму в іноземній валюті.

б) Д-т Рахунки для основних засобів і нематеріальних активів або рахунки для обліку незавершених капітальних інвестицій;

К-т 3801 Еквівалент позиції банку щодо іноземної валюти та банківських металів – на суму в гривнях за офіційним курсом гривні до іноземних валют на дату перерахування коштів в іноземній валюті.

Таким чином, проаналізувавши українські та міжнародні нормативно-правові акти та стандарти бухгалтерського обліку можна зробити висновок, що в названих документах зазначена майже ідентична інформація щодо досліджуваного питання, що свідчить про позитивне зближення міжнародного та національного обліку, та виділити такі основні критерії визнання основних засобів:

матеріально-речова форма;

строк корисного використання більше 1 року або одного операційного циклу (якщо він довший за рік);

використання в процесі основної діяльності банку;

достовірна визначеність вартості основного засобу;

вірогідність одержання майбутніх економічних вигод від їх використання.

Незважаючи на досить повну розробку даного питання, необхідно відзначити доцільність подальших досліджень у сфері первісного визнання основних засобів, за врахуванням інфляційних процесів у державі та відповідно до вартості основного засобу або ж зміни міжнародних чи національних нормативно-правових актів.

Наук. керівн. Глєбова Н. В.

Література: 1. Інструкція "З бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України", затверджена постановою Правління НБУ № 480 від 20.12.2005 р. (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0040-06. 2. Литвин Н. Б. Фінансовий облік у банках (у контексті МСФЗ) : підручник /

Литвин Н. Б. – К. : Хай-Тек Прес, 2010. – 608 с. 3. МСБО 16 "Основні засоби" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_014. 4. П(С)БО 7 "Основні засоби" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/ show/z0288-00 5. Табачук Г. П. Фінансовий облік у банках : навч. посібн. / Табачук Г. П. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 424 с.